

et dixit, benedictus dominus hodie qui dedit Dauidi filium sapientem super populum hunc multum. Et misit Chiram ad Selomonem dicendo: audiui que misisti ad me, ego faciem omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis & in lignis abiegis. Serui mei deponent de Lebanon ad mare, & ego ponam ea in ratibus in mari usque ad locum quem significaueris mihi & applicabo ea tibi. Iuxta hebræum habetur. & faciam spargere ea ibi, videlicet in ora maris tui quam dixeris, omnem enim operam usque ad littus maris Salomonis inclusiue spondet rex Tyri. & tolles ea, præbebisque necessaria mihi ut detur cibus domui meæ. Iuxta Hebræum habetur. & tu facies voluntatem meam ad dandum panem domui meæ. hæc enim erat merces operarum.

Chiram igitur dedit Selomoni ligna cedrina & ligna abiegna iuxta omnem voluntatem eius. Et Selomo dedit Chiramo viginti millia chororum tritici in cibum domui eius, & viginti choros purissimi olei. Hebraicè habet. olei tusi. Ad differentiam olei ex ossibus oliuarum dicitur tusi, sic dedit Selomo Chiramo per singulos annos.

Dominus autem dedit sapientiam Selomoni sicut locutus est ei: & fuit pax inter Chiram & Selomonem, & percusserunt ambo fœdus. Elegitque rex Selomo operarios de omni Israel: & erat indictio triginta millia virorum. Iuxta Hebræum habetur. Et fecit ascendere rex Selomo tributum de omni Israel: & fuit tributum triginta millia virorum. Augmentum tributum ab vniuerso Israele indixit Salomon pro stipendio triginta millium virorum quos misit ad montem libani. Et dicendo fecit ascendere tributum, manifestat quod prius erat tributum quod augmentum est. sic autem specialis mentio istorum triginta millium, quia mittebantur ad remotiora loca, propter quod subiungitur tum locus (videlicet mons libani) ad quem mittebantur: tum modus quo distribuiebantur, qui in vulgata additione non refertur integre. nam hebraicè scribitur. Et misit eos ad lebanon decem millia in mense vicissim: mense erant in lebanon, duobus mensibus in domo sua. Quater in anno fiebat huiusmodi vicissitudo, singulis enim tribus mensibus triginta millia virorum ibant ad libanum, sic quod decem millia erant in libano primo mense: qui reuertebantur ad domos suas & alia decem millia surrogabantur secundo mense, qui similiter reuertebantur in domos suas surrogatis aliis decem millibus pro tertio mense, quo completo reuertebantur & ipsi in domos suas, & sic in qualibet quarta anni erant singuli vno mense in monte, & duobus mensibus

in

in domo sua pro operibus domesticis. & Adoniram erat super huiusmodi indictionem. Iuxta Hebræum habetur. & Adoniram super tributum. In præcedenti capitulo iste Adoniram descriptus est inter principes Salomonis in officio super tributum: & ne alius putaretur deputatus super hoc speciale tributum, repetitur idem.

Et fuerunt Selomoni septuaginta millia portantium onus: & octoginta millia latomorum. Iuxta Hebræum habetur, caforum. Nec explicat an fuerint caesores lapidum, vel lignorum: sed subiungit immediate in monte. Nec explicatur quis sit iste mons, quod enim non sit fermo de monte libani, supradicta testatur, manifestata quod in libano erant decem millia singulis mensibus. Absque præpositis qui præerant singulis operibus numero trium millium & trecentorum, præcipientium populo & iis qui faciebant opus. Iuxta Hebræum habetur. Præter principes, præfectorum Selomonis qui super opus tria millia & trecenti: præsidentes populo facienti opus. Et est hebraicæ phrasid dicere præfectorum Salomonis: hoc est præfectorum Salomonis. Et dicendo præter principes præfectorum duos ordines præpositorum operibus insinuat, alterum præfectorum alterum principum super præfectos. Numerus autem trium millium & trecentorum ad ipsos præfectos refertur, referuatur siquidem numerus principum eorum scribendus in 2. lib. paral. cap. 2.

Præcepitque rex ut tollerent lapides grandes, lapides preciosos in fundamentum templi. Iuxta Hebræum habetur. & fecerunt vehi lapides grandes, lapides preciosos ad fundandum domum. Idem lapides erant grandes & preciosi: quales sunt lapides marmorei & porphyretici & similes, et quadrarēt eos. Iuxta Hebræum habetur, lapides dolatos. Tertia conditio lapidum eorundem describitur. Quos dolauerunt cementarum Selomonis & cementarum Chiram: porro biblij. Hebraicè habetur. & Ghiblim. & potest latine dici. & finitores. Ita quod Hebraica litera est. Et dolauerunt cementarum Selomonis et cementarum Chiram & finitores: & preparauerunt ligna & lapides ad edificandum domum. Officium siquidem finitorum est sic disponere dolationes ut lapis lapidi confinis quadraret, & similiter lignum ligno. huius enim artis opera factum est quod in sequenti subiungitur capitulo: videlicet quod sonus mallei & securis non est auditus in ædificatione templi.

Ec ij CAP.

ET fuit in octogesimo anno & quadringentesimo anno egressio filiorum Israel de terra egypti, in anno quarto in mense Ziu (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel. & edificauit domum domino. Initium aedificationis templi quantum ad tempus describitur tum ab egressu ex egypto, tum a regno Salomonis: videlicet mense secundo anni quarti regni illius. Et apponitur nomen mensis Ziu, quem aiunt esse mensem secundum inter menses anni.

Domus autem quam edificauit rex Salomo domino, habebat sexaginta cubitos in longitudine, & viginti cubitos in latitudine, & triginta cubitos in altitudine. Quantitas templi secundum spatium vacuum intra ipsum, describitur in hac litera. descriptio autem quae fit. 2. parali. ca. 3. comprehendit altitudinem etiam totius aedificii, quod erat supra templum: ut ibi declarabitur. Et porticus erat ante templum. Iuxta hebraeorum habetur. Et vestibulum super faciem templi domus, hoc est in parte orientali, quae facies templi dicitur. viginti cubitorum longitudinis super faciem latitudinis domus: & decem cubitorum latitudinis super faciem domus. Aequalis describitur quantitas longitudinis vestibuli quantitati latitudinis templi ut tota facies templi vestibulum haberet: cuius latitudo ante faciem templi ad decimum vsque cubitum protendebatur sub diuo: in hoc enim vestibulo erant multa vasa quae inferius describentur. Et hoc est spatium inter altare holocaustorum & templum. Fecitque domus fenestras obliquas. Iuxta Hebraeorum habetur. fenestras respicientes clausas. hoc est fenestras quae clausae illuminabant. Et communiter exponitur non de clausura absolute, sed relatiue ad partem alteram: hoc est ad interiorem partem. existente enim magna grossitudine muri, oportet fenestras sic fieri ut strictae sint in exteriori superficie & latae valde in interioribus partibus muri hinc & inde ut lumen diffundatur per domum. Describuntur itaque fenestrae aspicientes clausae, quia aspectus per huiusmodi fenestras clausus erat. non tamen enim erant fenestrae quam strictae ac longae quaedam aperturae, non ad usum aspiciendi, sed ad illuminandum. Aduerte hic prudens lector quod potest legi. fenestras aspicientes clausas. quia fenestrae nomen apud hebraeos est communis generis, & tam aspicientes quam clausae est masculini generis. Si itaque viri aspicientes clausae significantur, sensus est. fenestras tales quod aspicientes per illas erant

rant clausae: ad differentiam fenestrarum quae communiter fiunt, per quas aspicientes extra sunt manifesti. Et secundum hunc sensum describuntur fenestrae marmoreae foraminibus plenae, reddentes quidem lumen, sed claudendo aspicientes.

Et edificauit super parietem templi tabulata per gyrum, in parietibus domus per circumitum templi & oraculi. Quauis dictio hebraica significet super, contextus tamen subiectorum manifestat quod hoc in loco non pro super, sed pro iuxta ponitur. & propterea legendum est. Et edificauit iuxta parietem domus latus in circumitu, parietibus domus in circumitu templi & Deuir. Aduerte prudens lector quod prius descriptum est templum quo ad internum spatium: deinde quo ad externam partem iuxta faciem templi, describendo vestibulum cum fenestris: modo autem describitur reliquum circumcirca extrinsecus ambiens templum. Ita quod paries templi distinguitur contra faciem templi: & propterea dicendo in circumitu, non comprehenditur facies templi. & dicendo in circumitu templi & Deuir, significat illam partem quae appellatur sanctum sanctorum: facit enim mentionem & templi & Deuir, ad manifestandum quod vniuersus paries circumcirca habuit huiusmodi latera: Appellatur autem sanctum sanctorum Deuir, eo quod ibidem loquebatur deus respondendo consultationibus & supplicationibus. & fecit latera in circumitu: parietis reliqui a facie templi. Resumit aedificium laterum in circumitu, ad distinguendum latera hae in tres ordines: videlicet infimum, medium & supremum. Vnde & subdit. Tabulatum quod subter erat. Hebraice habetur. Latus subter. Et ne saepius replicemus, hebraice semper scribitur latus ubi interpret scribit tabulatum. quinquaginta cubitorum latitudinis. Intellige quo ad pauimentum. & similiter quod subditur de latere medio latitudinis sex cubitorum, intellige quo ad pauimentum: similique modo intellige de tertio latere latitudinis septem cubitorum quo ad pauimentum. Ita quod pauimentum infimi erat secundum latitudinem quinque cubitorum, pauimentum vero medii sex, pauimentum autem supremi septem. & medium tabulatum sex cubitorum latitudinis, & tertium tabulatum septem cubitorum latitudinis. Et ratio huius inaequalitatis subiungitur. trabes autem posuit in domo per circumitum forinsecus ut non haerent muris templi. Iuxta Hebraeorum habetur. quia deficientias dedit domui in circumitu foris ad non apprehendendum parietes domus. Praedictae inaequalitatis

ratio redditur, modus qui seruatus est ædificando huiusmodi latera relatiue ad muros tēpli. Quod vt facile intelligas, distingue modos duos quorum altero possunt pauimentorum medij & supremi trabes iungi muris templi & firmari in eis. Alter modus est vt foramina essent in muris tēpli in quibus capita trabiū ponerentur & firmarētur. & iuxta hunc modū ædificandi nō erat necesse vt pauimēta essent inæqualia: sed poterant omnia esse æqualia, existente muro templi foriosecus æquali. & hic modus excluditur à litera, dicēte ad nō apprehēdendum muros domus. Alter modus est vt murus tēpli foris surgeret æqualis per quinque cubitos, quo cōpleto murus surgeret restrictus per vnum cubitum, ita quōd reliqueretur vnus cubitus secundū muri latitudinē vacuus super quo vacuo ponerentur capita trabiū pauimēti medij lateris. & hinc pauimentum medij lateris erat sex cubitorū: erat enim latius pauimēto infimi lateris secundū cubitum illū quem ex restrictione muri tēpli lucrabatur. Et sic à quinto cubito vsq; ad decimum surgebat murus strictior infimo: perfectior autem decimo cubito, restringebatur iterum murus templi per vnum cubitum super quo vacuo ponebantur capita trabiū pauimenti supremi lateris. & propterea hoc pauimentū erat septem cubitorum secundum latitudinem, eo quōd lucrabatur duos cubitos ex parte muri templi relatiue ad pauimentū infimi lateris: vnum autem cubitū lucrabatur relatiue ad pauimētum medij lateris. Has autem duas restrictiones author libri appellat deficientias, dicendo quia deficientias dedit domui in circumitu foris. Et si vim rationis reddat in litera percipere vis, præsuppone cum ipsa litera quōd latera ista tria (infimum medium & supremum) secundum terminos latitudinis ex parte exteriori erāt equalia, ita quōd vna linea recta perpendiculariter duci potuisset ab exteriori termino latitudinis fundamēti supremi lateris vsq; ad exteriorem terminū latitudinis fundamēti infimi. Præsupposita. n. hac equalitate exteriori, ratio assignata in litera cogit ad inæqualitatē pauimētorū ex parte interiori qua pauimēta tangebāt murum tēpli & firmabātur in illo. ex hoc enim quōd trabes pauimentorū non perforabāt murū tēpli, sed deficientiæ erāt in muro restricto, manifeste sequitur quod pauimentū medij lateris erat pauimento infimi, & pauimentū supremi latius erat vtroque. hęc. n. omnia paucissimis verbis litera cōprehendit, reddēdo rationē inæqualitatis quia deficientias dedit domui in circū-

tu foris super quas trabes pauimentoū sustentabantur. Quā restrictionem factam esse ad excludēdum perforationē mutorum tēpli subiungitur ad non apprehendēdū muros domus. si. n. perforatū fuissent muri absq; huiusmodi restrictionibus, non oportuisset pauimenta esse inæqualia. Aduerte hic prudens lector primū quōd quauis murus templi foris fuerit sic inæqualis, interior tamē superficies erat æqualis. tāta siquidem erat grafsitudo muri ex lapidibus dolatis vt non solū ad huiusmodi restrictiones forinsecus vsq; ad decimum cubitū sufficeret, sed etiam ad sustinēdū ædificiū altitudinis supra centū cubitos: vt in libro paralip. scribitur. Aduerte secūdo quod triplex iste ordo laterū ædificatorū in circūitu parietis tēpli, sic dispositus erat quod medius ordo iugebatur infimo & supremus iugebatur medio: alioquin defuissent sustentantia tā pauimentū supremi quā pauimentū medij ex parte exteriori. impossibile est. n. pauimēto latitudini septē cubitorū sufficere sustentationē ex altera tātum parte, videlicet muri tēpli super cuius vnū cubitū capita trabiū sustinebātur. Erāt igitur proculdubio isti tres ordines laterū sic dispositi quod infimus ordo pauimētū habebat in terra, medij autē ordinis pauimentū, erat & tectū infimi & pauimētū medij. & similiter supremi ordinis pauimentū vtrunq; exercebat officiū: erat. n. tectū medij & pauimentum supremi. Aduerte tertio quod quia inferius subiungitur altitudo æqualis supremi, medij & infimi (videlicet quod singulorū altitudo erat quinq; cubitorū) nec dicitur aliquid de vsu (ad quē videlicet vsum ædificata sint hęc latera) nullāq; fit mētio colūnarū que præ se ferret latera hęc ædificata in similitudinē porticus, intelligēdū restat vt intelligamus ad vsum domus ædificata fuisse hęc latera: & propterea nō colūnis, sed muris propriis exteri⁹ fulta. si. n. colūnis fulta fuissent, aut hic aut in paralipomeno scripta esset res hęc non minimi momēti. Aduerte quarto quod hinc habetur nullū fuisse in tēplo dei ostiū nisi in facie templi que erat ad oriētē. ex hoc. n. quod foris in circūitu parietis tēpli dificata scribuntur hęc latera, manifestatur quod vniuersus paries tēpli circūdatus erat vsq; ad altitudinē quindecim cubitorū his lateribus: & propterea nullū relinqui locū alicui portæ circūcirca.

Domus autem cum ædificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis. Parui refert quōd habetur, de lapidibus perfectis motis ædificata est. Dicitur perfectis, ad significandum integritatem

tem non solum lapidum, sed operis. adiungitur autem motis seu vectis, ad manifestandū quod prius fuerunt lapides perfecti & postea vecti ad ædificium: vt nulla opus fuerit opera ad perfectionē alicuius lapidis in ipsa ædificatione. Et propterea subditur. *et malleus & securis & omne instrumentum ferreum non fuit auditum in domo cum ædificaretur.* consequens enim est vt perfectis prius integrè lapidib⁹ nullus sonitus instrumentorum ad perficiendum lapides audiretur in ipsa ædificatione. de his enim est sermo: Et non excluditur concursus instrumentorum ad iungendum lapides & alia opportuna. *Ostium lateris medi.* Legendum esset. *Porta lateris medi.* iam dictum est quod triplex erat ordo laterum: infimus, medius & supremus. De porta infimi lateris nihil scribitur: quia in terra erat, nec per murum templi oportebat intrare illud. sed de porta tam medi quam suprema lateris scribitur, quoniam ipsa intra grositudinem muri templi erat. *in pariete erat domus dextra.* Iuxta Hebræum habetur. *ad armum domus dextrum.* Dexter armus domus, meridionalis murus tēpli intelligitur. appellat. n. scriptura septentrionalem plagam sinistra & meridionale dextram. In grositudine ergo muri meridionalis templi facta est porta ad ascendendū ad medium latus. & per Cochleam ascendebat in mediū cœnaculū, & à medio ad tertium. Interpres addidit cœnaculū. gradus. n. in modum cochlearum intra muri grositudinem describūtur vsque ad medium latus. ibi enim inueniebatur porta ingressus in pauimentum medi lateris: sed gradus non finiebantur ibi, sed per modum cochlearum per eandem muri grositudinē protendebatur vsq; ad ingressum in pauimentū suprema lateris.

Et *ædificauit domum & consummauit eam.* De consummatione templi quo ad substātiā eius est sermo. propter quod & subditur de tecto, quæ est substāntialis pars domus. *trixitq; domum laquearibus cedrinis.* Licet Hebraica dictio anceps sit, rectius tamen legeretur. & *contignauit domum lignis & laquearibus cedrinis.* materia siquidem tecti templi describitur. Et *ædificauit tabulatum super omnem domum quinque cubitis altitudinis.* Legendum est. Et *ædificauit latus iuxta totam domum, quinque brachiorum altitudo eius.* Ideo resumpsit ædificium laterum vt manifestaret altitudinem cuiusq; lateris. Et hinc habetur quod nullum latus erat sub diuo. altitudo enim secundum quantitatem à fundamento ad tectum attenditur. & *operuit domum lignis*

lignis cedrinis. Iuxta hebræū habetur. & *apprehendit domum in lignis cedrorum.* Laquearia colligantia muros templi (quæ & sustinebat tectum) describuntur apprehendere domum: hoc est perforare domum. erant enim muri tēpli secundum interiorem superficiem æquales: & propterea oportuit quasi foramina vacua in muro pro capitibus laquearium efficere.

Et factus est sermo domini ad Selemone[m] dicendo. Sermo iste perfectis partibus substāntialibus domus fuit antequam ornaretur domus ipsa, nō solum quia hoc in loco scribitur, sed præcipue quia subiungitur. *Domus hæc quam tu ædificas, si ambulaueris in statutis meis, & iudicia mea feceris, & custodieris omnia madata mea gradiendo in eis, iungendo. n. hæc duo (quod narrata perfectione dom⁹ quo ad substāntialia narratur deus dicēs Salomoni domus hæc quam tu ædificas) apparet quod tunc Deus allocutus est Salomonem: modus autē loquendi non est seripus. Et legēdum esset. domui huic, vt inueniatur constructio grāmatica, respondet. n. verbo. firmabo sermonem meū tecum quem locutus sum ad Dauid patrē tuum. Est. n. sensus q; huic domui tecū firmabo sermonē meū quē locutus sum &c. si ambulaueris in præceptis meis &c. Et dixit hæc Deus, ne erraret Salomon putando quod propter hanc quam ædificabat domum, Deus firmasset pollicita Dauidi. oppositum enim reuelat Deus: videlicet quod ambulatio Salomonis in via Dei erit ratio q; pollicita Dauidi firmēt domui huic & Salomoni. vt hinc discamus quod ædificare templa prodest ædificanti, si præcepta Dei seruet. Et habitabo in medio filiorū Israel: & non derelinquam populum meum Israel.*

Et *ædificauit Selemo domum & consummauit eam.* Si non resumit vt adiungat subiuncta, sermo est de ædificio superaddito substāntialibus partibus. ita quod primum narrat illud in genere & factum & completum à Salomone: deinde narrat idem per singula distinguēdo. Et *ædificauit parietes domus intrinsecus tabulis cedrinis.* Legendum esset. *costis cedrorum.* ad similitudinem siquidem costarum erāt ligna cedrina gentia parietes templi intrinsecus. Et dicendo ædificauit, innuit quod non affixione clauorum, sed ædificatione iungebantur muris templi. à pauimento domus vsque ad summam partem parietum & vsque ad laquearia operuit lignis cedrinis intrinsecus. Legendum est incipiendo clausulā. à pauimento domus vsque ad parietes contignationis operuit ligno intrinsecus. Declaratio

ratio est præcedentis clausulæ. & *textit pavimento domus tabulis abiegus*. Legendum esset. *costis abietis*. similia enim costis describuntur ligna pavimenti. *Aedificauitque viginti cubitorum ad posteriorem partem templi*. Hebraicè habetur. *à coxis domus*. Certum est partem ultimam templi significari ad plagã occidentalem: quæ variis nominibus describitur in diuersis scripturæ locis. & hic à coxis domus nominatur, quia tanquam coxarum locum in corpore tenet tertia postrema pars. Fit enim specialis mentio illius partis, quia illa erat sanctū sanctorum. tanquam hætenus dicta de tegumeto parietum, intelligenda sint de prima parte templi quæ appellatur sanctū, cuius longitudo erat quadraginta cubitorū. de reliqua enim parte viginti cubitorum modo est sermo. *tabulata cedrina, à pavimento usque ad superiora*. Legendum esset. *costas cedri, à pavimento usque ad parietes* Sonat litera quòd etiam pavimentum huius ultimæ partis textit costis cedri. & quo ad hoc præstabat pavementum istius partis pavimento reliquo, quod erat ex costis abietis. & *fecit interiorem domum oraculi in sanctū sanctorum*. Iuxta Hebræum habetur. & *aedificauit ei intrinsecus deuir pro sancto sanctorū*. & etiam datiu casus Deuir. Declaratio est præcedentis clausulæ viginti cubitorum. declaratur enim quòd spatium illi intrinsecus (videlicet Deuir) pro sancto sanctorum aedificauit dictam structuram. Vbi prudēs lector aduerte quòd nulla fit mentio muri in hoc aedificio viginti cubitorum: sed duntaxat dicitur quòd aedificauit viginti cubitos à pedibus domus in costis cedrinis.

Porro quadraginta cubitorum erat ipsum templum præ foribus oraculi. Legendum esset. *Et quadraginta cubitorum fuit domus: ipsa templum ante*. Spatium quadraginta cubitorum appellatur domus distincta à Deuir. & eadem dicitur tēplum ante, vel quia erat ad oriētē, vel quia erat ante Deuir ingrediētibz tēplum. Et *cedro domus intrinsecus vestita erat, habens*. Legendum esset. *habente*. quoniam ad cedrum refertur. *tornaturas & iuncturas suas fabrefactas & calaturas eminentes*. Que vocantur tornaturæ & calaturæ eminentes, Hebraicè tonant incisiones artificiosas & incisiones ad instar gemmantium seu florentium ramusculorum. omnia cedrinis tabulis vestita sunt, nec lapis apparebat.

Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat, ut poneret ibi etiam fœderis domini. Quauis hebraica dictio significare

ficare possit in medio, legēdum tamen esset. *Et Deuir in intimo domus intrinsecus fecit parare, ad dandum ibi thecam fœderis Iehonah*. Deuir enim interpretatum oraculū, non erat in medio domus, sed in tertia parte postrema ipsius domus & propterea dicitur in intimo domus intrinsecus. Porro oraculū habebat viginti cubitos longitudinis & viginti cubitos latitudinis & viginti cubitos altitudinis. Iuxta Hebræum habetur. *Et in facibus Deuir viginti cubitorum longitudo & viginti cubitorum latitudo & viginti cubitorum altitudo eius*. Facies Deuir appellatur superficies eius: quæ æquales secundum omnem dimensionem intercepti spatij describuntur secundum planum literæ sensum. Ita quòd ex litera habetur quòd sanctum sanctorum erat altitudinis viginti duntaxat cubitorum: utpote perfecte quadrum ut hinc intelligamus paulo superius scriptum de aedificio viginti cubitorum. referri non solum ad diuisionem oraculi à templo, sed etiam ad diuisionem tecti ipsius oraculi à tecto cōmuni totius templi. erat enim tēplum altitudinis cubitorum triginta. Si quis tamen diceret quòd spatium viginti cubitorum secundum altitudinem distinguebatur non tecto medio, sed designatione & dissimilitudine opificij à spatio decem cubitorum usque ad tectum templi, nescio si posset conuinci. & *vestiuit illud auro puro: & altare vestiuit cedro*. De altari thymiamatis est sermo. *Domumque ante oraculum*. Sententia redditur: Hebraicè tamen scribitur. & *textit Selomo domum intrinsecus auro puro*. Ne repetatur idē, per domum intrinsecus non intelligimus oraculum, sed domum secundū interiorem superficiem. & *affixit laminas clauis aureis*. Iuxta Hebræum habetur. & *transiuit in catenis auri quod ante Deuir, & vestiuit illud auro*. Paries ex costis cedri diuidens sanctū à sancto sanctorū appellatur ante Deuir, quod absq; muro ex costis cedri fuisse, testatur necessitas catenarum: hoc est vestiū officij catenarū (quod est ligare) exercitium. qui cū ferrei debuissent esse, aurei describuntur transeūtes super costarū latitudinem ad vinciendū costas simul. Et quia specialis fit mētio quòd vestiuit parietem hunc ligneum auro, & ante Deuir catenæ huiusmodi describuntur, insinuat quòd de exteriori superficie illi parietis lignei est sermo tū quo ad catenas tū quo ad deurationem. Ita quòd ligātes costas istas ligneas vctes erāt non in superficie intra Deuir, sed in superficie exteriori, quæ etiā vestita auro describitur.

interior enim superficies iam descripta erat vestita auro cum reliquis superficiebus oraculi. Totamque domum vestiuit auro usquequo perficeretur tota domus: sed & totum altare oraculi texit auro. Hebraicè habetur. & totum altare quod Deuir vestiuit auro. Et est Deuir datiu casus. est enim sermo de altari thymiamatis, quod erat non ipso oraculo, sed ad ipsum oraculum: erat enim positum ante prædictum parietem ligneum.

Et fecit in Deuir duos Cherubim de lignis oliuarum, decem cubitorum altitudinis. Et quinque cubitorum ala Cherub vna, & quinque cubitorum ala Cherub secunda: decem cubiti erant à summitate ale vnus usque ad summitatem ale alterius. Decemque cubitorum erat Cherub secundus: mensura & opus vnum erat ambobus Cherubim. Altitudo Cherub vnus decem cubitorum: & similiter Cherub secundi. Posuitque Cherubim in medio domus interioris, & extenderunt alas Cherubim, & tangebant ala vnus parietem, & ala alterius Cherub tangebant parietem alterum: aleque eorum in medio domus seinuicem tangebant. Et vestiuit Cherubim auro. Aduerte prudens lector quod isti Cherubini hic descripti non sunt illi quos descripsit Moses, nec ad illud officium ad quod descripsit Moses. illi enim erant aurei & parui, iuxta arcam mutuo se respicientes quasi sustentantes sedem Dei: isti autem lignei & magni (vtpote decem cubitorum) & respicientes ad orientalem plagam &c. Sed creditur Salomonem fecisse hos Cherubinos ex dispositione Dauidis, & illos alios aureos iuxta dispositionem Mosaicam.

Et omnes parietes domus per circumitum sculpsit variis calaturis & torno & fecit in eis Cherubim & palmas. Iuxta Hebræum habetur. calauit apertis calaturis Cherubinorum & palmarum. Ornatus parietum clare describitur. & picturas varias quasi prominentes de pariete & egredientes. Iuxta Hebræum habetur. & apertionibus gemmarum: intrinsecus & extrinsecus. tria enim hæc (videlicet Cherubinuli & palma & aperta gemma arborum) incisa in lignis illis describuntur intrinsecus & extrinsecus: hoc est in sancto sanctorum & in sancto. Et pavementum domus vestiuit auro intrinsecus & extrinsecus. hoc est tam in sancto sanctorum quam in sancto.

Et in ingressu oraculi fecit duo ostiola: Iuxta hebræum habetur. Et porte Deuir fecit ostia. Vnica porta, multæ vero valuæ describuntur pro ingressu oraculi, de lignis oliuarum: postesque angulorum quinque. Iuxta Hebræum habetur. ligna olei, limina

mare & postes à quinta. Quinqueangulorum intelliguntur tam postes quam liminare & superliminare quo ad formam: quo ad materiam vero ex lignis oliuarum. Et duo ostia de lignis oliuarum, eadem enim describitur materia valuarum duarum vnus portæ, quæ descripta est materia vtriusque liminis & postes. & sculpsit in eis picturam Cherubim & palmarum species & Anaglypha valde prominentia. Legendum est vt supra. & calauit in eis calaturas Cherubim & palmarum & apertionum gemmarum. expone vt supra. & vestiuit auro. ipsas valuas ac postes & limina. & operuit tam Cherubim quam palmas & cetera auro. Legendum est. & extendit super Cherubim & super palmas aurum. Per singula narrat appositum aurum.

Fecitque in introitu templi postes de lignis oliuarum quadrangulares. Iuxta Hebræum habetur. Et sic fecit portæ templi postes ligni olei, à quarta. Quadrangulares postes portæ templi describuntur ad differentiam postium portæ oraculi. Et dicendo portæ templi, vnica significatur templi porta. Et duo ostia de lignis abiegn. Vide differentiam quo ad materiam. valuæ templi ex ligno abietis erant, postes autem ex ligno oliuarum: in valuis autem oraculi omnia erant ex lignis oliuarum. intrinsecus & vtrunque ostium duplex erat & seinuicem tenens aperiebatur. Iuxta Hebræum habetur. duæ costæ valuæ vnus rotundæ, & duæ calaturæ valuæ secunde rotundæ. Costæ transuersæ sunt in corpore animalis: & ad costarum instar duo distinctiua in superficie ostij æquidistantia appellantur duæ costæ. inter quas & summum ac infimum ostij tria vacua interceptiuntur, quæ non quadra, sed rotunda describuntur: quia costæ ipsæ circulum constituebant. hoc enim modo etiam hodie videmus principium ostia fieri. costis tamen quadrangulis. In tribus circulis inter duas costas in singulis ostiis erat calaturæ variæ. & ad declarandum breuiter similia fuisse ambo ostia, dicitur in litera quod calaturæ secundi erant rotundæ. costæ enim rotundæ cum calaturis communes significantur vtrique valuæ. Et sculpsit Cherubim & palmas & calaturas valde eminentes: operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. Lege vt supra. Et calauit Cherubim & palmas & apertiones gemmarum: & vestiuit auro directo super cauatam. Narratur figuræ calaturæ in illis rotunditatibus: & declaratur operimentum auri directum fuisse ad penetrandum concauas partes quæ ex incisionibus cauatæ fuerant.

Et edificauit atrium. Præter vestibulū templi superius de scriptum, edificatum est hoc atrium magnū quod in euāgelii appellatur templū. in hunc enim locū ingrediebatur populus ad adorandum &c. interius tribus ordinibus lapidum politorum: & vno ordine lignorum cedri. Legendū esset. intrinsecus tribus ordinibus dolatorum: & ordine excisariū cedrorum. intra siquidem atrii quatuor isti ordines describuntur: sed modus quo dispositi erant non scribitur. Et quidem si planū erat atrii, facile est intelligere hos quatuor ordines fuisse tanquam ordines subcelliorū hinc & inde: tres quidē pro populo, quartum autē pro optimatibus ex lignis cedri. veruntamen quicquid de hac dispositione dicerem, diuinando loquerer.

In anno quarto. regni Salomonis. fundata est domus domini in mense Iiu. hoc est in mense secundo anni, qui est Sole existente in tauro. Et in anno vndecimo. regni Salomonis. in mense bul. ipse est mensis octauus. in ordine mensium anni. inchoando annum à mense Iunæ primum impletæ à sole in ariete. menses enim lunares supputant hebrei. perfecta est domus in omni opere suo. Parui refert quod hebraicè habetur. in omnibus rebus suis. & similiter subiungitur. & in omnibus regulis suis. hoc est secundum vniuersas designationes suas. & edificauit eam septem annis.

CAPVT. VII.

Domum autem suam. hoc est domum habitationis propriæ. edificauit Selomo tredecim annis: & completuit totam domum suam. Scriptum est hoc ad manifestandum maius adhibitum fuisse studium ad edificandum templum quam domum regiam: vt ab exemplo discant principes diuina ædificia maiori ædificanda sollicitudine & diligentia quam propria.

Edificauit quoque domum saltus lebanon. Altera est hæc domus appellata domus syluæ non cuiuscunque, sed libani, eo quod in hac domo erat quasi sylua ad instar libani. erat enim hæc domus tanquam syluestris. centum cubitorū longitudinis, & quinquaginta cubitorum latitudinis, & triginta cubitorum altitudinis. Quantitas domus habitationis regie tacita est: quantitas vero istius domus syluestris scribitur. & quatuor deambulatoria inter columnas cedrinæ. Iuxta hebræum habetur. super quatuor ordines columnarum cedrinarum. Nihil dicitur de deambulatoriis: sed quatuor describuntur ordines columna-

rum non ex marmore, sed ex ligno cedri super quas edificata erat domus. Et hinc habetur quod vniuersa hæc domus ligneæ erat: vt pote edificata super columnas ligneas. Numerus autem harum columnarum per quatuor ordines secundum longitudinem domus distributarum, non est scriptus. ligna puipe cedrina exciderat in columnas. Iuxta hebræum habetur. & excisa cedrorū super columnas. Tectum immediate super columnas describitur ex dolatis lignis cedrinis. Et tabularis cedrinis vestiuit totam cameram: quæ quadragintaquinque columnis sustentabatur. Iuxta hebræum habetur. Et contignatio cedrina desuper super costas quæ super colūnas quadraginta et quinque: quindecim ordine. Supremum tectū describitur simul cum media contignatione. tres enim contignationes (supputato tecto supremo) domus hæc habebat. & de supremo tecto scribitur & contignatio cedrina desuper: modus autem simul cum media contignatione scribitur dicendo super costas quæ super colūnas quadraginta & quinque, quindecim singulo ordine. costas enim appellantur ligna secundū latitudinem domus extensa quemadmodum costas secundum trāuersum sunt corporis animalis. Describitur itaq; domus ista distincta tā in media quam in suprema contignatione in quatuor partes forte æquales: videlicet quod quilibet pars erat longitudinis vigintiquinque cubitorū. totius enim domus longitudo erat centum cubitorum. Distinguebantur autē istæ quatuor partes tribus ordinibus columnarum. ita quod primus ordo columnarum secundū latitudinē domus ex quindecim constas columnis separabat primam partem à secūda: secundus autem ordo columnarum similis primo separabat secundam partem à tertia: tertius autem ordo columnarum separabat tertiam partē à quarta. & sic triplici ordine columnarum quorum quilibet continebat quindecim columnas, distincta erat domus hæc. Super has autē columnas trabes positæ appellantur costas, quæ super colūnas quadragintaquinque (assignādo quindecim colūnas cuiuslibet ordinis) sitæ erāt. Vbi prudēs lector aduerte quod istæ quadragintaquinque colūnæ nō sunt illæ quibus paulo ante scriptū est quod edificauit domū super quatuor ordines columnarū. nā illarum, quatuor narrantur ordines absque numero columnarum: istarum vero tres narrantur ordines cum numero columnarum cuiuslibet ordinis. & narrat dispositio earū. quod videlicet sustentabant

bant costas: quod est dictu, erant dispositæ & ordinatæ secundum latitudinem domus. Et intellige similes ordines columnarum ad distinctiones partium etiam in suprema contignatione. Nec sis ita rudis ut intelligas spatium de columna in columnam relictum vacuum, sed tabulis loco parietis plenum. tota enim domus erat lignea, ut domus sylvestris ex sylva duntaxat cõstaret: hanc enim magnificentiam effecit Salomon.

Vnus autem ordo habebat columnas quindecim contra se invicem positas, & e regione se respicientes aequali spatio inter columnas: & super columnas quadrangulata ligna, in cunctis aequalia. Tota ista litera vsq; ad descriptionem porticus vnde irrepserit nescio: nam hebraicè immediate post ordinem columnarum præscriptum subiungit. *Et respectu tres ordines.* hoc est & fenestrarum tres ordines. Quod ut intelligas, adverte quod domus ista secundum altitudinem in tres distincta erat habitationes: infimam, mediam & supremam. & propterea dictum est quod tres habebat contignationes, supputato supremo tecto. in qualibet autem harum partium erat vnus ordo fenestrarum: & propterea dicitur & fenestrarum tres ordines: videlicet infimus, medius & supremus. Distinctio autem harum habitationum etiam si non insinuaretur ex antedictis, manifeste insinuatur per dispositionem fenestrarum infimarum, mediarum & supremarum: oportet enim cointelligere ordinibus fenestrarum ordines habitaculorum. Deinde immediate sequitur. *& fenestra ad fenestram.* hoc est & fenestra respondens fenestræ. ita quod supremi ordinis fenestra perpendiculariter sita erat supra fenestram medii ordinis: & similiter illa supra fenestram infimi ordinis. Deinde immediate sequitur. *tribus vicibus.* hoc est iste triplex ordo fenestrarum multarum in infima, & similiter multarum in media, & similiter multarum in suprema habitatione sic dispositarum, tribus vicibus multiplicabatur. verbi gratia erant decem fenestræ in triplici ordine: hoc est triginta fenestræ in prima parte longitudinis domus, & triginta aliarum similiter dispositarum in media parte longitudinis domus, & triginta in postrema parte longitudinis domus. sic enim tribus vicibus repetebatur triplex ordo fenestrarum, sic quod fenestra esset supra fenestram. Et reuera resultabat pulcher aspectus, & ædificatoriarum arti consonans. Deinde immediate sequitur. *Et omnes portæ & postes quadrati aspectus: et e regione aspectus ad aspectum tribus vicibus.* Describitur vniuersa portarum aulicarum multitudo,

tudo, tum quo ad figuram earum & postium quadrangularem. tum quo ad situm, quia sitæ erant secundum aspectum. Et ad qualitatem aspectus declarandam subiungitur quod aspicebat vna porta contra aliam: hoc enim seruatur secundum artem fabrilem. Tum quo ad numerum talis ordinis portarum, dicendo tribus vicibus. super quodlibet pavementum siquidem cuiuscumque contignationis erat iste ordo portarum, portæ e regione portæ secundum lineam longitudinis. Et sic finitur narratio ædificii domus saltus libani in seipsa: narratur autem consequenter illius atrium.

Et porticum columnarum fecit. Non scribitur an porticus tegens ab imbre, an vestibulum sub diuo fuerit. longitudo siquidem cum latitudine duntaxat describitur, nulla mentione facta de altitudine. Et appellatur hoc atrium, atrium columnarum, ea ratione quia erat atrium domus ædificatæ super columnas. *quinquaginta cubitorum longitudinis.* ut atrium esset æquale latitudini domus. *& triginta cubitorum latitudinis.* & altera porticum in facie maioris porticus. Iuxta hebræum habetur. *& porticus super facies eorum.* Situs describitur eiusdem atrii: videlicet quod situm erat in facie eorum: hoc est in anteriori parte: hoc est ad plagam orientalem quæ erat facies domus columnarum. *& columnas et epistylia super columnas fecit.* Iuxta hebræum habetur. *& columnas & trabes super facies eorum.* More solito describitur singulorum situm. ita quod non solum atrium ante faciem domus, sed & columnæ & trabes colligates columnas erant ante domum. Et per hoc declarat quod atrium istud etiam erat ligneum, ex columnis ligneis & trabibus colligatis columnas. & in his subintelligitur paries ligneus claudens atrium.

Porticum quoque solii in qua tribunal est, fecit. Iuxta hebræum habetur. *Et porticum sedis in qua iudicabit ibi, porticum iudicii fecit.* Occasione descriptæ porticus domus sylvestris, transit ad describendum porticum in domo regia cuius in principio capituli meminerat, & describit porticum iudicii in qua erat sedes Salomonis ad iudicandum populum. & per hoc describitur certus locus in domo regia in qua rex dicebatur ius populo. *& texit lignis cedrinis a pavimento vsq; ad summitatem.* Iuxta hebræum habetur. *& contignatio cedrina a pavimento vsque ad pavementum.* Sic iacet in hebræo. Et appellat pavementum etiam tectum istius porticus, eo quod tectum illud pavementum esset superioris habitaculi: ad manifestandum

nifestādum quod super porticum istam erat habitaculum. Parietes itaque omnes ab imo vsque ad summum cruſtati cedronis lignis describuntur, ita quod erat etiam desuper habitatio. Et hunc esse literalē sensum, ex eo patet quod secundum hoc opificium constructa subiunguntur multa ædificia. Et domuncula in qua sederetur ad iudicandum erat in media porticu simili opere. Iuxta Hebræum habetur. Et domui suæ in qua habitabit ibi, atrium aliud intrinsecus ad porticum, sicut opus istud fuit. In eadem domo regia in qua habitabat Salomon aliud atriu describitur simili opere factum: & erat situ intrinsecus relative ad porticum iudicij, ita quod porticus iudicij erat foris respectiue ad hoc atrium, quod erat internū atrium domus regię. Et neutrius teſtum erat sub diuo, sed vtriusque teſtum erat pauimentum alterius habitacionis: vt sæpe videmus fieri in palatijs principum. domum quoque fecit filia Parhonis quam acceperat Selomo, secundum porticum hanc. Tertia narratur domus profana ædificata à Salomone, opere simili opificio porticus prædictæ: quo ad ligna cedrina à pauimento vsque ad pauimentum.

Omnia lapidibus preciosis qui ad normam quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant. Iuxta Hebræum habetur. Omnia hæc lapides preciosi secundum mensuras dolati, complanati planula intrinsecus & extrinsecus. declarato enim opificio quo ad ligna cedrina omnium istorum (videlicet porticus iudicij, atrij interni domus regię & domus filię Pharaonis) declaratur materia eorundem quo ad lapides parietum: videlicet quod erant lapides preciosi dolati ac cōplanati intus & extra. & à fundamēto vsque ad summitatem parietum, & intrinsecus vsque ad atrium maius. Error est scriptoris: legendum est. & extrinsecus vsque ad atrium grande. sic enim habetur hebraice. Extenditur similis fabrica ad extrinsecam: videlicet atrium magnū, proculdubio domus regię. Et dicendo & extrinsecus, manifestat tertium atrium domus regię. ita quod atrium iudicij erat situm in loco medio inter atrium internum & atrium magnum, cuius qualitas inferius describitur. Fundamenta autem erant lapides preciosi, lapides marni: lapides decem cubitorum & lapides octo cubitorum. Post descriptos lapides parietum, describuntur lapides fundamentorum valde magni. Et desuper. hoc est in superficie.

superficie fundamentorum. lapides preciosi. marmorei seu porphyretici. æqualis mensura secti erant. Iuxta Hebræum habetur. secundum mensuras dolati. nec dicitur an æquales an inæquales essent lapides. similiterque de cedro. Iuxta hebræum habetur. & cedrus. iam enim dictum est quod à pauimento in pauimentum erant ligna cedrina. Alicubi itaque superficies pauimentorum erant ex huiusmodi lapidibus ad mensuram stratis: alicubi vero ex lignis cedri, prout aula congruebat.

Et atrium maius rotundum. Iuxta Hebræum habetur. Et atrium grande in circumitu tres ordines dolatarum, & ordo dolatarum cedrorum. Describitur extrinsecum atrium domus regię quod appellatur atrium magnum: describitur autem circum circa habere tres ordines lapidum dolatarum, & quartum dolatarum cedrorum. necnon & in atrio domus domini interiori & in porticu domus. Iuxta Hebræum habetur. & atrio domus Iehouah intrinsecus, & porticui domus. perinde ac si diceretur tum atrio domus Iehouah tum atrio domus regię. similia enim describuntur hæc duo atria quo ad illos præmissos quatuor ordines. Et quod dicitur intrinsecus, non refertur ad domum domini, sed ad superficiem interiorē atrij: vt patet ex scriptis in capitulo præcedenti.

Misit quoque rex Selomo, & tulit Chiram de Tyro. Narratur ornamenta & vasa ærea pro templo, prænarat artificem. Filius mulieris vidua erat de tribu Naphthali. Non referri ad mulierem, testatur paralipomenon secundus cap. 2. vbi mater istius de tribu Dan dicitur. ex linea ergo paterna erat de tribu Neptalim. & pater eius erat vir Tyrius. natus siquidem erat in ciuitate Tyri pater eius, & propterea Tyrius dicitur. faber ærarium et plenus sapientiæ et intelligentiæ & scientiæ ad faciendum omne opus in ære: venitque ad regem Selomonem, & fecit omne opus eius.

Et finxit duas columnas æreas: decem & octo cubitorum erat altitudo columnæ vnus. quo ad stipitem columnæ: nam altitudo totius molis vnus columnæ trigintaquinque erat cubitorum (vt paralipomenon testatur) supputando etiam quantitatem basis, capitæ & coronæ. & linea duodecim cubitorum ambiebat columnam vtraque. Iuxta Hebræum habetur. columnam secundam. & à fortiori primam. Ambitus vnus cuiusque columnæ describitur duodecim cubitorum.

Duo quoque capitella fecit quae ponerentur super capita columnarum. Iuxta hebraeorum habetur, Et duas coronas fecit ad dandum super capita columnarum. Nota prudens lector super capita columnarum: & perpendes super columnas fuisse capita quae epistylia & capitella vocari solent, & super capita fuisse coronas. sic enim huiusmodi ornamentum nominat hebraica litera, eo quod quemadmodum corona ornamentum est super caput hominis: ita hoc ornamentum erat super caput columnae, & formam habebat coronae. *fusio erit.* subaudi effecit coronas istas. *quinque cubitorum erat altitudo coronae unius, & quinque cubitorum altitudo coronae secundae.* Quantitas secundum longitudinem describitur aequalis utriusque coronae, videlicet quinque cubitorum. Et quasi in modum retis & catenarum sibiinvicem miro opere contextarum: utriusque capitellum columnarum fusile erat, septena versus retiacula in capitello uno & septena retiacula in capitello altero. Vniuersa haec, vnica clausula concluduntur iuxta hebraeorum. Retiacula opere retis, appendices opere catenarum coronis quae super capita columnarum: septem corona vni, & septem corona secunda. Corpus coronae (non totum, sed quod erat supra ventrem coronae) describitur constans ex septem zonis, quarum vna erat super aliam: & quae libet zona distincta erat in partem superiorem similem reti & appendicem partem inferiorem opere catenarum. Dixi similem reti: quia dictio hebraica non sonat proprie rete, sed aliquid simile quod communiter exprimimus per rete ob penuriam vocabulorum. Ex istis ergo septem zonis constituebatur non vniuersum corpus coronae, sed pars superior: ut subiuncta testantur. Erant ergo latae non parum zonae istae constituentes circumcirca corpus coronae supra ventrem: sed omnes istae zonae erant simul fusae, vnum constituentes coronae corpus cum inferiori parte corporis coronae. quae infima pars (ut inferius subiungitur) circulus non paruae latitudinis erat, paulatim ampliando surgens vsque ad zonam infimam inter dictas septem. Et hic largus circulus inferior coronae pars, erat duorum cubitorum: ut in ultimo capite quarti regum scribitur. & consequenter pars coronae superior distincta in zonas septem cum malogranatis superpositis, erat trium cubitorum: nam tota coronae altitudo erat quinque cubitorum.

Et perfecit columnas. Legendum est. Et fecit columnas. Hiram

ram artifex. & duos ordines per circumitum retiaculorum singulorum. Optime interpretatus est hanc clausulam, hebraice minus claram. & duos ordines in circumitu super retiaculum vnum. Intelligitur enim super retiaculum singulum. Et est sermo de duobus ordinibus malogranatorum inferius explicandum. Et quoniam in libro paralipomenon malogranata describuntur super catenas, hic vero super retiacula, ad verificandum utrunque intelligendi sunt duo isti ordines super singulas zonas: ita quod vnus ordo erat super retiaculum & alter ordo erat super appendicem catenam. Et si consideraueris quod septem erant zonae, summabis quatuordecim ordines malogranatorum, cuiuslibet zonae assignando duos ordines: ut haec sonat litera. ut tegerent capitella quae erant super summam malogranatorum. Iuxta Hebraeorum habetur. ad tegendum coronas quae super caput malogranatorum: Et est pars inchoatae sententiae. est enim ordo literae, & duos ordines malogranatorum in circumitu super retiaculum vnum ad tegendum coronas quae super caput. Quia dixerat super retiaculum vnum, declarat modum quo superponebatur retiaculo malogranatum: videlicet tegendo corpus coronae quae erat super caput columnae. Describitur itaque corpus coronae contextum opere fusili ex septem zonis praedictis: ornatum autem per singulas zonas duobus ordinibus malogranatorum, quorum alter tegebat retiaculum, alter appendicem catenam. erant enim malogranata adiecta coronae & distributa per eam circumcirca, tanquam vniones in coronis principum. & sic fecit corona secunda.

Capitella autem quae erant super capita columnarum, quasi opere lilii fabricata erant in porticum: quatuor cubitorum. Iuxta Hebraeorum habetur. Et corona quae super caput columnarum, opera lilii in porticum: quatuor brachiorum. Descripto corpore coronae cum illius ornamento, describitur prius infimum coronae & deinde supremum. ex imo itaque coronae egrediebantur in atrium quatuor cubiti foliorum lilii circumcirca. Et describuntur haec folia lilii in atrium, eo quod extendebantur non super columnam nec super coronam, sed occupando spatium atrii in aere. Intellige tamen folia haec per modum foliorum lilij & non per lineam rectam extendi. ita quod quodlibet folium erat quatuor cubitorum, quantum non occuparet spatium quatuor cubitorum secundum rectam lineam: flexa enim